

Wstęp

Prezentowany numer „Humaniora” stanowi tematycznie zróżnicowany zbiór tekstów. Opublikowane w nim artykuły naukowe poświęcone są m.in. historii filozofii, historii religii, metodologii, a także filozofii religii. Podejmują one ważne dla tych dyscyplin problemy.

Tom otwiera artykuł Mariana Wesołego poświęcony twórczości Gorgiasza z Leontynów, w szczególności zaś dwóm mowom epidejtycznym jego autorstwa, jakimi są *Pochwała Heleny* oraz *Obrona Palamedesa*. Zawiera on nie tylko przekłady obu mów na język polski, ale ponadto ich zwięzłe omówienie. Opierając się na źródłach antycznych, jak i na nowszej literaturze, autor prezentuje także życie i twórczość Gorgiasza, zwłaszcza zaś jego sofistykę, dialektykę i erystykę.

Drugi artykuł w prezentowanym zbiorze dotyczy problematyki dialogu między chrześcijaństwem i buddyzmem zen. Jego autorem jest Włodzimierz Wilowski, który podejmuje refleksję nad możliwością adaptacji metod zaczerpniętych z buddyzmu zen na gruncie chrześcijaństwa. W tekście znaleźć można prezentację i analizę różnych stanowisk opowiadających się za uniwersalnością zen, a także stanowisk wskazujących na istotne podobieństwa między zen i chrześcijaństwem. Badając różne rodzaje zen, autor dochodzi do wniosku, że rozbieżności między chrześcijaństwem a zen są na tyle istotne, iż praktykowanie zen stanowi wręcz zaprzeczenie wiary chrześcijańskiej. Buddyzm zen nakazuje odrzucić fundamentalne idee chrześcijańskie, a postępowanie zgodnie z jego zaleceniami może prowadzić wyznawcę chrześcijaństwa ku herezji i apostazji. Nie oznacza to jednak, że dialog między nimi musi być w związku z tym bezowocny.

Beata Włodarska w tekście *Historyczność ludzkiego istnienia. Myśl Giambattisty Vico* omawia rolę twórczości oświeceniowego myśliciela w kształtowaniu się teorii historiozoficznej. Autorka podkreśla, że myśl Vica była nie tylko świadomie podejmowana w XIX i XX wieku, lecz ponadto oddziaływała na twórców, którzy nie w pełni zdawali sobie sprawę z tego, co stanowi źródło ich inspiracji. Artykuł koncentruje się przede wszystkim na Vikańskiej koncepcji prawidłowości dziejowych, a także na refleksji nad naturą ludzką, zdolnościami poznawczymi człowieka oraz społecznym charakterem ludzkiej egzystencji.

Kolejny tekst, publikowany tutaj w języku angielskim, *The Problem of Explanation in Theology* autorstwa Piotra Rudkouskiego, podejmuje istotny problem wyjaśniania w teologii. Autor zastanawia się przede wszystkim, jaki model wyjaśniania jest optymalny dla tej nauki. Rozważając cztery zasadnicze modele wyjaśniania: dedukcyjno-nomologiczny, erotetyczny, abdukcyjny i hermeneutyczny, dochodzi do wniosku, że o ile pierwszy z nich należy wykluczyć z teologii, trzy pozostałe mogą mieć w niej różne zastosowania. Wskazuje ponadto różne ograniczenia prezentowanych modeli. Artykuł kończy przekonanie, którego potwierdzenie wymaga dodatkowych badań, że najlepszym modelem wyjaśniania w teologii jest wyjaśnianie oparte na rozumowaniu abdukcyjnym.

Dwa kolejne artykuły publikowane w tym numerze – Macieja Dulewicz *Neuronalne korelaty przeżyć religijnych. Implikacje filozoficzne i ograniczenia badawcze* oraz Stanisława Radonia *Możliwość dotarcia do rzeczywistości duchowej na podstawie neuropsychobiologicznych badań nad uważnością* – podejmują filozoficzną refleksję nad wynikami badań neuropsychologicznych. Pierwszy tekst stanowi głos w dyskusji nad neuronalnymi podstawami przeżyć religijnych. Odwołuje się do prowadzonych w ostatnich dekadach badań, posługujących się m.in. metodami obrazowania aktywności mózgu, oraz wskazuje wiele problemów metodologicznych, które wiążą się z takimi badaniami. Autor omawia ponadto podejścia internalistyczne i eksternalistyczne do przeżyć religijnych, a także proponuje kilka definicji neuronalnych korelatów przeżyć religijnych. Punktem wyjścia drugiego tekstu są natomiast badania nad uważnością, które dają asumpt do budowy metodologii opartej na perspektywie pierwszoosobowej, umożliwiającej naukowe badanie subiektywności. Metodologii takiej można poszukiwać, zdaniem autora, w neurofenomenologii, jednakże jej dopracowanie możliwe będzie jedynie poprzez zbudowanie nowej ontologii i epistemologii.

Tekst Zbigniewa Drozdowicza zatytułowany *Les possibilités de la connaissance humaine. La perspective cartésienne* poświęcony jest Kartezjańskiej teorii poznania. Autor wskazuje w nim, że chociaż wiedzą w przekonaniu Kartezjusza jest jedynie wiedza bezwzględnie pewna i bezwzględnie prawdziwa, to w jego filozofii istnieją różne minima i maksima poznawcze, swoiste progi, których przekroczenie jest gwarantem uzyskania wiedzy pewnej i prawdziwej. Progi te ustalone są w zależności od celu, który przyświeca przedsięwzięciom Kartezjusza realizowanym w różnych jego pracach. Wśród tych celów wymienić można m. in. ustalenie niezawodnych kryteriów prawdziwości i pewności (*Prawidła kierowania umysłem*), niezawodnych reguł metodycznych i metodologicznych (*Rozprawa o metodzie*), punktu archimedesowego leżącego u podstaw pewnego i prawdziwego poznania (*Medytacje o pierwszej filozofii*).

Tom zamyka recenzja książki Wilhelma Hellmuta *Sens I-cing*. Autorem recenzji jest Rafał Ilnicki.